

# RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:  
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Cenzurat.

Nr. 3449/1938 Pres.

## † NICOLAE

Din mila lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Eparhiei Vadului, Feteacului și Clujului.

Iubitului cler și popor har și milă și pace dela Dumnezeu Tatăl și dela Domnul Nostru Isus Hristos.

### CONVOCARE

În conformitate cu Art. 134 din Statutul pentru organizarea Bisericii ortodoxe române, convocăm și prin aceasta declaram de convocată

### ADUNAREA EPARHIALĂ A EPARHIEI NOASTRE

În biserica catedrală ortodoxă română din Cluj, pe *Dumineca a V-a după Paști, a Samarinenții, adevă 22 Mai 1938, la ora 10 dimineața*, când se va sluji Sf. Liturghie și Chemarea Duhului Sfânt, iar după aceasta va urma deschiderea Adunării.

Ședințele vor continua în sala festivă a reședinței episcopale (Piața Cuza Vodă Nr. 3.)

Cluj, la 7 Mai 1938.

† NICOLAE  
Episcop

\* \* \*

Art. 8. — Domnii deputați sunt rugați a se înfățișa pe ziua deschiderii Adunării, sau în cazuri grave de împedecare, a-și justifica în scris absența. — Cei prezenți sunt datori a participa la ședințele Adunării, a lna parte la lucrările ei, a primi alegerile și însărcinările date lor, dela cari numai Adunarea îi poate dispensa. — Concediu pe 3 zile poate da președintele, iar pe timp mai îndelungat numai Adunarea. Pe timpul absenței nu se dau diurne. Cererile de concediu se rezolvă îndată.

## ELOGIUL ȘCOALEI BRAȘOVENE

— Cuvântarea P. S. Episcop Nicolae Colan. —

În ziua de 28 Aprilie c. a avut loc la Brașov congresul general al profesorilor secundari din toată țara.

În calitate de ministru al educației naționale, P. S. Episcop Nicolae a ținut să prezideze acest congres și să dea câteva îndrumări competente profesorilor.

Iată, în rezumat, admirabila cuvântare ce a rostit acolo:

„Două sunt pricinile pentru cari nu puteam să lipsesc dela acest congres. Întâiu pentru că acesta este un congres al profesorilor și oarecum o datorie profesională mă chema aici. A doua, că acest congres se ține la Brașov. În adevăr, chiar dacă d-l președinte nu amintea amănuntul că aci mi-am făcut școala, totuși emoția mea era deplină și mă stăpânea, încă de pe drum, iar când am intrat în această sală numai o mare discreție m'a reținut să nu am lacrimi. Pereții acestei săli sunt calzi, așa de calzi, ca și acei ai casei părin-

tești. Portretele de pe pereți, cari reprezintă pe profesorii și pe susținătorii școlii, pe cari o parte din ei nu i-am avut ca profesori, cu graiul viu, dar graiul lor de dincolo de mormânt, mi-a călăuzit pașii. Sala aceasta poate da un program de învățământ și educație pentru totdeauna. Căci, dacă priviți chipul lui *Isus Hristos*, el este așezat mai presus decât toate celelalte; și așa trebuie să fie. Din tronul Dumnezeesc, el ne călăuzește și ne păzește.

Neamul nostru, dealungul veacurilor, a fost călăuzit prin biserica lui. Iată pentru ce chipul Intemeietorului ei trebuie să se sălășluiască în sufletele noastre mai presus de orice, și să conducă destinele neamului.

Apoi ați văzut aici, mai sus, acea inscripție: „*Litteris et virtuti*“, care însemnează să se facă instrucția tineretului, dar, simultan cu această instrucție, să se facă și *educație*, deoarece acesta este rostul școlii. O

școală care-și dă silința să îngrămădească numai cunoștințe în sufletul copilului, aceasta nu mai e școală. Numai o școală, cu primatul educației, poate zidi suflete tari. Este necesar să se coboare în sufletul generațiilor puterea credinței și tăria ei, trebuincioase neamului nostru. Școala aceasta a zidit asemeni suflete și într-o parte și în alta a Carpaților, întreținându-se mereu trează conștiința neamului nostru, care a adus întregirea cea sfântă și mare. Fac acest elogiu școlii brașovene, dar să nu se creadă că am să critic școala noastră peste tot. — Școala noastră a fost foarte bună până de curând, până la războiu.

Iar dacă după războiu școala noastră a suferit de diferite metehne, ele se găsesc la toate neamurile. Evident, datoria noastră este de a le repara. Una, este *nestatornicia* timpului de școală, a programului, a numărului de clase, a directorilor, a profesorilor, a manualelor; a doua, faptul că învățământul nostru a fost *intelectualizat* până la sterilitate. Dela început și până la sfârșit a fost o nestatornicie din cauza politice. O parte din vină o au și profesorii, cari, desigur, au o scuză, că așa a fost universitatea. Despre programul școlar se va zice că așa a fost alcătuit. Dar educația nu stă în program și nici în regulament, care trebuie întregit prin personalitatea dascălului din care trebuie să emane, oriunde și ori-când, acel *ceva* care trebuie să ajute la educația elevului. Un dascăl care nu-și găsește reazâm în Dumnezeu, nu-și va găsi reazem nici în lumea noastră.

Chiar dacă am face instrucție în mijlocul unui neam necredincios, ceea ce nu e cazul, pentru că neamul nostru e un neam credincios, din care elementele străine și necredincioase sunt eliminate, se impune o *educație religioasă* înainte de toate. Mai întotdeauna profesorii, în lecțiile pe cari le fac, nu se străduiesc să închege aceea unitate de colaborare sau, mai bine zis, profesorii nu știu ce fac unii și alții, în orele de

„Dar Dumnezeu l-a înviat a treia zi și i-a dat să se arate. Nu la tot norodul, dar nouă, martorilor mai dinainte rânduiți de D-zeu, cari am mâncat și am băut cu el, după învierea lui din morți.“

Faptele 10, 40—41.

lecții și toți la un loc nu știu ce face catihetul. Ba, mai mult, în unele părți se face o filozofie distructivă, și pentru aceea statul trebuie să impună o filozofie care să zidească credințele pentru educarea neamului nostru.

Dascălul, prin felul lui de a fi, poate să fie filozof. Iată pentru ce trebuie ca profesorii să fie într-o strânsă legătură, din toate punctele de vedere. Totul se poate repara. Când am văzut programul acestui congres, m'am bucurat.

Referindu-se la o altă instituție de curând creiată, P. S. episcop Nicolae Colan a spus: „Prin instituția străjeriei să nu se înțeleagă numai o instituție în care se face gimnastică și că se urmărește numai educația fizică, ci eu văd partea cealaltă, partea de disciplină morală pe care trebuie să ne-o impunem cu toții: *disciplină* în toate acțiunile. Neamurile se ridică nu prin talent, care nu lipsește neamului nostru, nu prin inteligență, cu care neamul nostru este din plin blagoslovit, ci prin disciplină care este o mare putere sufletească. Dacă vom fi disciplinați și plini de entuziasm, vom face fapte mărețe, ca acelea săvârșite de înaintașii noștri. Aceasta cu atât mai mult cu cât ea, străjeria, se află sub părinteasca grijă a M. S. Regelui“.

P. S. episcop Colan încheie binecuvântând pe congresiști.

### Congresul euharistic dela Budapesta.

Am relatat faptul surprinzător, că uniții fac propagandă serioasă pentru a duce câți mai mulți români — măcar câteva mii — la congresul euharistic ce va avea loc la Budapesta pe sfârșitul acestei luni. Căci ungurii vor folosi prilejul spre a face politică revizionistă, și deci ar fi penibil ca ea să se întâmple cu o figurație românească. Voinicoșii redactori ai *Unirii* din Blaj se suflesc la „telefon“ contra noastră, garantând că nu se va întâmpla așa ceva, deoarece directorul con-

gresului, canonicul maghiar Mihálovics, declară contrarul. Iată „argumentul“, care ne face în adevăr să râdem. Până acum se cita dictonul „nu fi mai catolic decât papa“; acum e cazul să completăm: „și mai ungur decât Apponyi“.

Cine pretinde, că Ungurii pot organiza în capitala lor vr'un congres, fără a vorbi și de „Ungaria mutilată“ — e sau naiv sau iezuit. Să ne amintim numai de serbările tot religioase din anii trecuți în cinstea sf. Emeric — unde însuși delegatul Papei s'a întrecut în revizi-

zionism cu magnații lui Horthy.

Am dori să știm, ce atitudine iau Episcopii bisericii gr. catolice, față de această propagandă regretabilă. Căci a îndemna sau lăsa pe credincioșii români să facă tovărășie cu ungurii revizionști numai de dragul catolicismului — este o profundă greșală națională. E necesar de altfel să intervină în cauză și Statul, care nu poate tolera asemenea manifestațiuni peste hotare ale cetățenilor săi. Dar vom mai vorbi. Și e necesar să vorbească și presa din Capitală semnalând primejdia.

proape 40 de ani de când a început să colaboreze la toate ziarurile și revistele de seamă, fără a întrerupe vre-odată această frumoasă îndelețnicire cărturărească, merită a cinsti publicistica noastră. Ea vădea la fiecare ocazie un om de mare talent și de largă cultură, care nu scria din ambiția vană de a se afișa, ci din zelul curat de a fi util neamului său. Dovadă, că pentru articolul „Toate plugurile umblă“ din revista lui Octavian Goga a făcut 3 luni de temniță la Seghedin. Căci eminentul profesor de istorie vedea în presă a doua catedră, de unde își poate propovedui în cadre mai cuprinzătoare știința și credințele sale românești. De aceea, el s'a afirmat și în acest domeniu al ziaristicii, ca un veritabil educator și îndrumător al opiniei publice. Pregătirea istorică și literară i-au îngăduit în adevăr să se ridice la această concepție justă a publicistului, atât de necesară în vremuri de prigoană maghiară, ca și în epoca de consolidare a unui popor, abia reintegrat în hotarele lui naționale. Doar însuși dl Lupaș legitima acest crez în articolul său Anonimii din 1911 unde spunea: „savanții cei mai de seamă, literații și artiștii, nu pregetă a se coborî în subsolul ziarelor răspândite, stând de vorbă cu mulțimea, dându-i prilej de înalte bucurii intelectuale și ridicând astfel prestigiul respectivelor ziare.“

Astfel volumul de față, care conține numai un mic mănunchiu din bogatul seceriș ziaristic al profesorului Lupaș, ne confirmă pe deplin adevărul tezei, că presa cea bună nu se poate imagina azi fără concursul învățaților. Articolele lor n'au respirația de o zi a redactorului profesionist, ci prin gândirea și documentarea ce-o înfățișează, ele își asigură o existență, care le face folositoare și după decenii de viață. Fiindcă tratează problemele actuale în lumina existenței neamului. Deschideți volumul de față și veți surprinde ca o

linie conducătoare această idee fundamentală.

Neamul și patria, cu drepturile și năzuințele lor ideale în lupta față de dușmanii ei milenari: Ungurii — iată fondul pe care se brodează articolele dlui Lupaș. Sprijinite pe o bogată și surprinzătoare argumentație istorică, veche și nouă, scrise într'o limbă caldă și cuceritoare — ele îți dau impresia unor mici tratate de antologie națională, cari te instruiesc și te înalță.

De aceea nici nu încerc să fac aici analiza lor amănunțită, fără a le micșora valoarea. Ele se cer citite pe îndelete de oricare român intelectual spre a le culege direct frumusețea literară și românească. Dar lectura lor se impune și pentru a ne strânge cunoștințele indispensabile în lupta tot mai aprigă, ce trebuie s'o dăm față de cei ce ne dușmănesc sau se mai îndoiesc de legitimitatea hotarelor noastre întregite. Iată deosebita semnificație morală și națională a cărții dlui profesor Lupaș, care nu trebuie să lipsească din casa nici unui bun român. Căci este o animatoare a conștiinței și energiilor noastre de răsă într'o vreme de febrilă pregătire a țării, spre a nu fi surprinsă de tot mai complicatele evenimente ale unei Europe agitate.

I. MATEIU

**Un act mișcător. În ziua Învierii Domnului din acest an un număr însemnat de fruntași intelectuali din Cluj, s'au înfățișat — după sf. Liturghie — la reședința episcopescă, spre a face urările îndatinat bunului lor Ierarh. Întruniți în sala cea mare de recepții ei au intonat împreună cu P. S. Episcop Nicolae imnul ceresc: Hristos a înviat, după care pâr. consilier Seb, Stanca a vorbit în numele tuturor exprimând sentimentele de iubire ale Eparhiei și mândria ei de a-și vedea Ierarhul în fruntea Ministerului educa-**

ZIARISTICĂ DE ELITĂ:

## „PARALELISM ISTORIC“

Marele învățat dela Universitatea noastră dl profesor Ioan Lupaș a tipărit de curând un nou volum de aproape 400 de pagini dense, apărut în atelierele tipografice „Universul“ din București.

Orice carte nouă, ieșită din condeiul ilustrului academician, înseamnă o adevărată sărbătoare pentru iubitorii de cultură și doritorii de progres ai literelor românești. De ce? Fiindcă domnia sa este una din personalitățile reprezentative ale neamului de dincoace de Carpați, un îndrumător spiritual de înaltă autoritate, și o valoare științifică neîntrecută.

Nici nu știi ce să admiri mai mult din activitatea atât de vastă și de variată ce-o desfășoară cu neîntrecută iscusință și inepuisabilă energie intelectuală. Științei istorice i-a dat până acum o serie întreagă de cercetări originale, mai ales cu privire la Transilvania, elucidând atâtea puncte obscure și rectificând atâtea erori tendențioase, cari ne dau puțința să vedem altfel trecutul acestui colț de țară românească. Spiritul său atât de pătrunzător, simțul echilibrului și respectul adevărului, înțelegeră așa de ageră a oamenilor și eve-

nimentelor în cadrul de multe ori nebulos al vremii lor, i-au îngăduit să ne dea câteva sinteze admirabile cum sunt acelea în care ne înfățișa anii trecuți „Epocele principale din istoria Românilor“, „Răscoala țăranilor dela 1784 din Transilvania“ sau recenta „Istorie a unirii Românilor“ cu paginile ei vibrante și fermecătoare.

Catedrei universitare i-a împrumutat strălucirea profesorului ideal, prin conștiința datoriei, seriozitatea metodei și educarea tineretului, în spirit de o profundă concepție creștină a vieții.

Societății românești i-a dăruit un șir nesfârșit de conferințe publice, în cari scîlpirea talentului se lua la întrecere cu magia verbului, spre a fermeca un auditoriu avid de cunoștințe noi și de perspective inedite ale simțirii românești.

\*

Dar o lature tot atât de bogată a personalității profesorului Lupaș este munca ziaristică, la care s'a angajat din tinerețe cu cea mai caldă pasiune intelectuală. Nu cunosc al doilea învățat în Transilvania, care să fi contribuit atât de prodigios la înălțarea presei ca dânsul. Sânt a-

litățile răstoarnă complet teoria imaginară a anti-progresismului.

Dar oare, când și unde s'a semnalat dincolo de Carpați înainte de 1925 și 1918, innoiri religioase, mișcări culturale, zidiri de biserici, infiripări de așezăminte, numeroase întemeieri de fonduri cu zeci de milioane, cum le vedem cu atâtea bucurie pretutindeni, — mai ales însă în eparhiile Bucureștilor, Râmnicului, Argeșului și Romanului — ca să nu vorbim și de cele din Ardeal, Bucovina și Basarabia? Statistica generală a activității Bisericii ortodoxe, din cei dintâi 10 ani de aplicare a legii, ne prezintă un pomelnic întins de realizări atât de elocvente și impresionante, cum nu le-a cunoscut demult în trecutul ei sbuciumat.<sup>1)</sup>

Ele se datoresc de sigur înainte de toate simțului de răspundere al Ierarhilor, dar nu mai puțin concursului devotat al mirenilor, cari primind drepturi atât de largi în instituțiunile bisericești, le-au socotit ca totațtea obligațiuni, silindu-se a face dovada, prin activismul și jertfelnicia lor, că sunt vrednici de încrederea Bisericii.

S'au împlinit și aici urmările organizației bisericești autonome așa cum le vedea obiectiv la

<sup>1)</sup> Vezi bogatele rapoarte în sumarele tipărite ale Congreselor naț. bis. din 1927, 1932 și 1935.

1909 pentru Ardeal, acelaș scriitor eminent, când scria textual: „Cu această cam complicată, dar minunat de înțeleaptă și practică organizație Biserica și Școala Românilor ortodocși de dincolo de munți, au mers cum nu se putea mai bine. Democratismul introdus de Șaguna a avut de efect, că fiecare român a trebuit să se intereseze de aproape și să contribuie și el după puteri la bunul mers al trebilor Bisericii și școlii.“<sup>1)</sup>

De aceea, autorul conchide cu o logică firească, spunând aceste cuvinte cari merită să fie reținute: „Noi cei de dincoace de munți am putea învăța și împrumuta multe din această organizație, care de 40 ani produce roade atât de frumoase pentru frații noștri.“<sup>2)</sup>

Prin urmare, într'o vreme, când nimic nu tulbură judecata obiectivă a cercetătorului, organizația ardeleană era socotită atât de progresistă, încât se cerea transpunerea ei și în Biserica României de ieri. Dorința aceasta devenise generală la 1918, și prin acordul tuturor factorilor hotărâtori ea luă întrupare în 1925, afirmându-și modernismul și vitalitatea, chiar în câțiva ani de aplicare, prin cele mai frumoase înfăptuiri bisericești.

<sup>1)</sup> I. Mihălcescu, „Organizația bisericească și școlară a lui Șaguna“, în Convorbiri Literare pe 1908, p. 585.

<sup>2)</sup> Idem, ibidem.

## FOILETON

### MIRENII și drepturile lor în Biserică.

de I. MATEIU

VI.

Rămâne să mai examinăm acum, pe scurt, și celelalte acuzațiuni, spre a încheia aceste expuneri.

Se susține anume de către adversarii organizației actuale, că ea ar fi antiprogresistă, absolutistă și autonomistă.

Chiar unul dintre inspiratorii acțiunii de abrogare declară, că prin legea de azi „s'a oprit pe loc procesul de desvoltare a vieții noastre bisericești.“ Iar altul, în accente de patetism teatral, pretinde, că se risipesc banii cetățenilor cu foruri administrative inutile și se aduc mari scăderi morale Bisericii.

Să ne coborâm la analiza acestor acuze bizare? E suficient să privim deoparte trecutul glorios al Bisericii șaguniene, cu marile și numeroasele instituții ce le-a creiat, iar de alta înfăptuirile bogate ale atâtor eparhii din vechiul regat sub regimul legii actuale, spre a ne încredința, că rea-

ției naționale, Cultelor și Artelor. A răspuns emoționat P. S. Episcop Nicolae, mărturisind că în orice împrejurări ar fi se gândeste înainte de toate la Eparchie, al cărei progres îl vede a-

sigurat în solidaritatea caldă dintre Ierarh și popor. La sfârșit P. S. Episcop a ciocnit ouă roșii cu cei prezenți.

Ce frumoasă datină creștinească și românească!

## Din Pastoralele Ierarhilor noștri.

**P. S. Episcop Andrei, al Aradului.**

„Acum, când se împlinesc 20 de ani, de când neamul românesc se află întrunit în aceeași țară, binecuvântată de Dumnezeu cu toate bogățiile, și când mulțumită înțelepciunii Majestății Sale Regelui prin noua Constituție țara este chemată la o viață nouă, de muncă cinstită, lipsită de ură și gâlceavă între frați, Noi socotim că la temelia acestei vieți nouă trebuie să așezăm pacea lui Hristos. Să ne câștigăm fiecare această pace, s'o înstăpânim în viața noastră: individuală, familială, socială și cetățenească. Să întemeiem România nouă pe această temelie nebiruită, a păcii lui Iisus Hristos.

Țara și poporul nostru nu pot avea un alt titlu mai de cinste între neamurile lumii, decât acela de a fi nu numai iubitoare, dar și purtătoare de Hristos în lume. Numărul cel mare de biserici noi și renovate, ce împânzesc într'una cuprinsul țării, e o dovadă, că suntem un popor însetat după legea lui Hristos, singură mântuitoare. La această înfățișare din afară se cere să adăogăm tot mai mult și desăvârșirea lăuntrică a vieții noastre creștinești. Să împodobim țara nu numai cu biserici noi, ci și cu virtuți și moravuri creștinești. Că săatoriile lipsite de binecuvântarea lui Dumnezeu, — și ca urmare a acestora mulțimea de copii nelegiuți, — neîmplinirea datorințelor creștinești și nepăsarea față de cele sfinte, ușurința de a schimba legea strămoșească într'un moment de supărare, toleranța față de cei ce sapă la temelia sufletului nostru românesc prin

învățătură otrăvitoare, — ca totatătea pricini pentru care pacea lui Hristos nu este încă stăpână în viața noastră de obște — vor trebui să dispară cât mai curând. Nu este de ajuns ca legea lui Iisus Hristos să stea la temelia constituției țării, ci ea să fie temelia și a vieții, a gândirii și a fapturii fiecărui fiu al neamului.“

**P. S. Episcop Vasile, al Caransebeșului.**

„Să nu uităm însă, iubitorilor, că însuși Mântuitorul, profetind despre învierea noastră, leagă participarea noastră la viața de preamărire și veșnică fericire de după învierea cea de obște, de felul cum ni-am petrecut viața noastră de creștini, aici pe pământ. Cuvintele Mântuitorului spun lămurit: „...și vor ieși cei ce au făcut cele bune întru învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele întru învierea judecării!“

Cu sufletele luminate de lumina isvorată din mormântul de pe Golgota prin învierea Domnului, cu duhul întrămat de bucuria de praznic și de nădejdea la care ne îndreptățesc temeiurile acestei bucurii, să ne străduim cu toată virtutea ca viața noastră de aici încolo să se cârmuiască de adevărul învățaturii Mântuitorului și de strălucirea pildei de viață ce ne-a lăsat El. Ca astfel, având dreptul să ne socotim între cei ce în această viață „*fac cele bune*“, să fim în drept a nădăjdui că vom avea parte și de plinirea făgăduinței Mântuitorului de a „*ieși întru învierea vieții*“ și nu întru aceea „*a judecării*“. Aceasta să ne fie grija de căpetenie: de a fi socotiți între „*cei ce fac cele*

bune.“ Ca pe niște aripi cerești și nevăzute această grijă ne va ridica peste tot ceea ce e pământesc și trecător, peste tot ceea ce e durere și amăgire. Nădejdea de înviere ce ni-o nutrește această grijă alină durerea bolnavilor, împacă nemulțumirea nedreptăților și stinge ura răsvrățiților. Ea acopere lipsurile săracilor, poartă sarcina celor împovărați și osteniți, șterge lacrimile văduvelor și ale orfanilor, sudorile reci de pe fruntea și groaza din ochii celor ce se luptă cu moartea.“

**Cursurile de vară din Vălenii de Munte.** Cursurile de vară ale universității populare „Nicolae Iorga“ din Vălenii-de-Munte, se vor ține între 15 Iulie c., și 15 August c., sub con-

ducerea directă a d-lui prof. Nicolae Iorga.

În timpul cursurilor va funcționa ca și în anii trecuți o cantină și căminul pentru băieți și fete.

Costul este de 1200 de lei de persoană la cantină și de 200 de lei pentru cămin (pe întreaga lună).

Inscrierile se fac pe adresa următoare: Universitatea populară „Nicolae Iorga“ b-dul Schitul Măgureanu nr. 1, București I, unde se află secretariatul.

Indemnăm cu toată căldura fiii bisericii noastre, să se înscrie la această școală minunată a marelui nostru apostol N. Iorga.

## CONFERINȚE PASTORALE

### Adunarea protopopiatului Dej.

În sala de ședințe a primăriei s'a ținut în 6 I. tr. adunarea protopopiatului Dejului sub președinția pâr. prot. Zaharia Manu, la ordinea de zi fiind validarea membrilor aleși pe un nou period de 6 ani, completarea consiliului protopopesc și darea de seamă asupra activității preoților din acest tract.

Au fost validați ca noi membri: Augustin Bodea, Ioan Danciu, Ioan Both, Dumitru Giurgiuca și Teodor Perhaița, preoți; Ioan Ciupe, revizor școlar; Grigore Pura, notar; dr. Ioan Prodan, avocat; dr. Augustin Bodea, magistrat; inginer Ioan Drăgulescu, șeful ocolului silvic Gâlgău; Victor Herman, consilier orășenesc; Alexandru Bărbos, prim-pretor; Ioan Percea, revizor pensionar; dr. Gh. Cristea, avocat și Mina Stanciu, profesor, mireni.

Pâr. prot. Manu face o expunere asupra activității bisericești în cursul anului 1937, din care reiese că preoții muncesc din răsuputeri pe toate țărmurile vieții și că sunt la înălțimea chemării lor.

În cursul anului trecut au fost ridicate 8 noi locașuri de închinare, iar societățile religioase și de binefacere se înmulțesc și se întăresc.

Sectarismului i-a scăzut terenul, ba chiar cei cuprinși de această lepră se lapadă de ea și revin la sânul bisericii străbune.

Educația religioasă în școlile primare și secundare e făcută cu toată conștiințiozitatea de preoți.

Preoțimea, care nu se poate răzima pe salariul ei de mizerie, la propunerea pâr. prot. Zaharia Manu încă în 1932 a înființat un fond de ajutorare preoțesc, care azi se urcă la câteva sute de mii lei. Din acest fond, preotului i se avansează salariul sau i se acordă împrumut fără dobânzi.

Adunarea aprobă cu satisfacție raportul președintelui, căruia îi aduce mulțumiri protocolare.

După aceasta adunarea alege membrii în consiliul protopopesc pe Constantin Teodorescu, dirigintele P. T. T., dr. Ioan Perhaița, medic, Ezehil Maximilian, șef-contabil, dr. Ioan Cureu, avocat, dr. Paramon Tarnița,

Se mai pretinde, că organizația actuală ar fi absolutistă, în sensul că dă Episcopilor puteri discreționare, pe cari le exercită în forme jignitoare mai ales față de preoțime. Teoretic acuza nu este valabilă, pentru bunul motiv, că autoritatea episcopală este îngădită de prezența corporațiilor constituțional-democratice, cari sunt deliberative, și nu consultative. Iar practic, dacă se produc undeva devieri, vina nu poate fi căutată în structura organizației însăși, care nu suferă interpretări absolutiste, ci în concepția încă neprecisă despre drepturile și datorile acelor, cari sunt elementele componente ale Bisericii.

Este însă simptomatic, din punct de vedere psihologic, să surprindem, în sânul unei părți a preoțimei de dincolo, tendința de evadare de sub autoritatea episcopală, și de înlocuire a ei cu tutela de odinioară a Statului. Fenomenul e cu atât mai grav, cu cât el atinge direct autoritatea canonică a Ierarhiei, care odată zdruncinată deschide ușor procesul marilor convulsii, atât de primejdioase pentru pacea și activitatea Bisericii.

De aceea, a preveni asemenea perspective nedorite, prin înlăturarea asperităților și promovarea armoniei între treptele de sus și de jos ale Clerului, e o datorie de conștiință a tuturor mem-

brilor devotați ai Bisericii ortodoxe, pentru ca ea să nu pătimească de maladia desbinărilor lăuntrice, ci să strălucească în lumina solidarității constructive, în nobila pasiune de respect mutual al drepturilor, și de împlinire bucuroasă a obligațiilor.

Să privim în sfârșit ultima acuzație de fond și anume, că organizația actuală ar fi autonomistă.

Să ne înțelegem. Când protagoniștii mișcării de abrogare formulează această acuză, ei înțeleg să-i de-a noțiunii de „*autonomie*“ un senz pejorativ de „*separație*“, adică de desfacere totală în raport cu Statul.

Ei raționează în chipul următor: autonomia ne-a fost adusă de Biserica ardeleană; pentru ea era necesară pe vremuri, căci nu putea avea nici o comunitate de interese cu Statul străin asupra. Izolarea de el, se prezintă ca un suprem comandament de conservare și apărare națională. Astăzi însă, în țara proprie această primejdie fiind inexistentă, autonomia n'are nici o justificare: Biserica trebuie să se confunde cu Statul.

Raționamentul este greșit din mai multe puncte de vedere. Mai întâi, în ce privește Ardealul de ieri, el pleacă dela o premiză falsă, căci autonomia nu înseamnă nici acolo separație. Statul avea

dreptul să reglementeze poziția juridică a Bisericii, s'o supravegheze, și să-i controleze activitatea, să-i cenzureze gestiunea relativ la subvențiunile ce i le acordă, și în deosebi dreptul important de a confirma sau refuza alegerile de Mitropolit și Episcop, efectuate de adunările reprezentative.<sup>1)</sup> Guvernele ungurești au și făcut uz, nu odată, de aceste prerogative, punând biserica în situațiuni grele și primejdioase.<sup>2)</sup>

Dar dacă se pretinde, că autonomia bisericească era bună în Ardealul de ieri numai pentru motivul că era un scut al naționalității noastre, atunci cum vor explica adversarii noștri faptul istoric, că Biserica reformată și unitară, prin excelență maghiare, și deplin contopite cu aspirațiile Statului unguresc, și-au apărat autonomiacu aceeași înverșunare ca și Românii. Iată cea mai bună dovadă, că autonomia nu este atât un instrument de apărare politică, cât un principiu de viață, derivat din însăși esența divină a Bisericii.

(Va urma)

<sup>1)</sup> Compară Statutul organic ardelean, ediția oficială. Sibiu 1914.

<sup>2)</sup> cf. I. Preda, Constituția bis. ort. române din Ungaria și Transilvania. Sibiu 1914, p. 234, și I. Lupaș, Ist. bis. a Românilor ardeleni. Sibiu 1918, p. 232.

secretar de plasă, Vasile Oșian, inspector administrativ județean, preot Dumitru Giurgiuca, preot Ioan Budu, și preot Dumitru Purdea.

Se mai hotărăște expedierea unei telegrame de felicitare P. S. Sale Episcopului *Nicolae Colan*, încredințat cu conducerea ministerului educației naționale, cultelor și artelor.

Corresp.

### Conferința pastorală de primăvară a preoților din tractul Lăpuș.

În ziua de 11 Aprilie a. c., preoții tractului Lăpuș și-au ținut conferința pastorală, în Tg.-Lăpușului, sub președinția P. C. prot. Ștefan Gheție.

Conform programului, în 10 Aprilie după masă, toți preoții din protopopiat, aparținând celor 5 cercuri religioase, s'au întrunit și au ținut ședința cercului în parohia cea mai apropiată de Tg.-Lăpușului, unde au servit împreună Vecernia urmată de predica rostită de preotul mai dinainte designat, având subiectul: „Despre mărturisire și cum trebuie să se pregătească credincioșii în acest scop.”

Au predicat următorii preoți: I. Pinte în Tg.-Lăpușului, Gavril Petruț în Rogoz, Aug. Vaida în Dumbrava, Vasile Puica în Răzoare și Gh. Micu în Peteritea. Cu acest prilej credincioșii au fost mărturiși și cuminecați. Li s'a vorbit de preoți despre taina cuminecării.

În 11 Aprilie toți preoții s'au adunat în biroul protopopesc, unde s'a deschis conferința la ora 11 a. m.

Înainte de începerea lucrărilor, se trimite o telegramă de felicitare P. S. S. Episcopului nostru *Nicolae*.

După constituire și intrarea în ordinea de zi, cei 5 predicatori și-au

prezentat în scris cuvântările și meditațiile ce au ținut, cu nota celor mărturiși de fiecare preot.

Preotul Gh. Todea a citit referatul despre rapoartele președinților cercurilor religioase și cel despre activitatea fiecărui preot.

Preoții: I. Mihon din Costeni și R. Buda din Ungureni și-au citit respectiv lucrările „Preotul ca Duhovnic” și „Preotul în viața satului.”

S'a deschis apoi discuție asupra diferitelor cazuri pastorale dintre cari merită să fie relevate două:

1. Preotul R. Buda întreabă ce atitudine trebuie luată față de grecatolicii cari trec la noi numai spre a se divorța bisericește și a se cununa din nou, iar după aceea revin tot la biserica unită.

Conferința e de părere că dacă ei sunt din localități, unde n'avem parohie ortodoxă cererile să nu fie luate în considerare. În parohiile mixte solicitanții să fie obligați a-și însuși mai întâi disciplina bisericii noastre printr'un catehumenat de cel puțin un an.

2. A doua discuție s'a încins în jurul pregătirii cantorilor.

De când învățătorii sunt pregătiți în școlile de stat, unde nu li se predă tipicul și cântările bisericești, se constată o stagnare a stranei.

De asemenea cantorii mai noi, cari învață numai din auzite de pe la alții, au schimonosit cu totul cântările.

De aceea conferința propune să se reducă taxele dela școala din *Nușeni*, dând posibilitate cât mai multor tineri să învețe exact cântarea bisericească.

Pr. V. PUICA

## A murit Octavian Goga.

În ultima clipă primim știrea zguduitoare despre moartea subită a lui Octavian Goga, întâmplată Sâmbătă 7 l. c., la ora 2 p. m. în castelul dela Ciucea, pe urma unei hemoragii cerebrale.

Această dispariție fulgerătoare a umplut de jale adâncă țara întreagă. Căci a pierit poetul genial și patriotul strălucit, care contribuise în măsură atât de hotărâtoare la pregătirea Unirii și a consolidării ei. Eparhia noastră îmbracă doliu mare la săvârșirea fără vreme a ilustrului său fiu și binefăcător. Dumnezeu să-l odihnească cu cei aleși. — Vom reveni.

**P. S. Sa Episcopul nostru Nicolae trimite calde mulțumiri și arhieresti binecuvântări tuturor celorce l-au felicitat de sfintele sărbători ale Invierii Domnului.**

**Pietre de temelie în Maramurăș.** Un raport amănunțit făcut adunării eparhiale a episcopiei Maramurășului și publicat în Nr. 20 din 1937 al Foaiei oficiale mitropolitane din Cernăuți, ne arată bogata activitate ce s'a desfășurat în noua eparhie, fondurile alocate și realizările dobândite. În numărul dela 24 Martie c. al aceleiași foi găsim o largă dare de seamă despre achizițiile de imobile din Sighet pe seama noii episcopii ortodoxe. Ele sunt următoarele: 1. Palatul cultural, Hotel Coroana,

Hotel Central, imobilul direcției silvice (lângă care se zidește catedrala) și imobilul din str. Regele Carol II Nr. 4, unde s'a instalat consiliul eparhial. Notăm că pentru reședința episcopicească este rezervat Palatul cultural, o clădire măreață, dăruită de județul Maramurăș. Cu asemenea temelii solide, reînviata episcopie națională din nordul țării, cutropit de străinism, își asigură drumul izbânzilor de mâine. Felicităm pe conducătorii de azi și pe toți bunii români, cari sprijină cu tot sufletul noul bastion al credinței și Statului românesc.

**Legea învățământului teologic.** Ziarele din capitală publică următoarea informație: Sf. Sinod a înaintat Ministerului educației naționale proiectul de lege privitor la organizarea învățământului teologic. Proiectul a fost trimis Consiliului legislativ pen-

tru aviz și întocmirea Decretului-lege în vederea sancționării și promulgării.

**Disciplina elevilor de școală.** Ministerul educației naționale a dat o circulară tuturor direcțiilor de școli secundare, prin care le atrage atențiunea asupra disciplinei elevilor, cărora le este interzisă cu desăvârșire participarea la societăți sau grupări ce au alte scopuri decât cele culturale și școlare.

Afară de sancțiunile ce se vor aplica în caz de nesocotire a disciplinei școlare, ministerul educației naționale reamintește îndatoririle profesorilor, în special celor de educație morală, de a desfășura o activitate preventivă prin accentuarea educației *moral-creștine* și prin organizarea de șezători și serbări școlare, în care să se stimuleze munca personală a elevilor și gustul lor pentru literatura clasică națională.

**Decadența manualelor didactice.** Cât de neglijată este în școlile secundare educația creștină a elevilor se poate vedea și din faptul, că s'au aprobat de Ministerele trecute manuale didactice, în cari biserica și slujitorii ei sânt batjocoriți în chip revoltător. Un exemplu uluitor: în cartea de limba română pentru cl. V. de liceu, autorul, un domn profesor Șt. Nedioğlu dă ca model de epigramă acest pretins epitafor insultător:

În această groapă  
Zace un sicriu  
În sicriu un popă  
În popă... rachiu.

E timpul suprem să se ia măturoiul cel mare de către Ministerul educației naționale împotriva unor asemenea manuale infame și autori inconștienți.

**Sfințirea bisericii din Aciliu.** A treia zi de Paști a avut loc sfințirea bisericii din Aciliu, prot. Săliștei, de către Î. P. S. Mitropolit *Nicolae Bălan*. La praznic au luat parte numeroși intelectuali din Sibiu, Sighișoara și comunele vecine, alături de mii de țărani, transformând această zi într'un eveniment religios și cultural al ținutului. Frumoasa biserică este în parte o ctitorie a neuitatului nostru episcop *Nicolae Ivan*, care s'a interesat mult ca zidirea ei, să se facă în condiții vrednice de comuna sa natală. Sume importante a oferit și dl I. Oțoiu fiu al satului, astăzi profesor la Academia de agricultură din Cluj.

**S'au interzis târgurile în sărbători.** În urma intervenției Sf. Patriarhii, Ministerul de interne a dat dispoziții prefecturilor să ia măsuri ca să nu se mai permită funcționarea nici unui fel de târg în zilele de Dumineci și sărbători ortodoxe prevăzute în legea repausului duminical, și nici bălciurile de mărfuri aprobate de autoritățile județene conform legii administrative, în afară de piețele alimentare cari pot funcționa până la ora 10 dimineața.

— **La Bibliotecă noastră eparhială se găsește de vânzare cu 800 Lei un chivot lucrat din lemn.**

**Sancțiuni hitleriste.** Se anunță din străinătate, că episcopul catolic Sprotte din Rottenburg care a votat contra Anschluss-ului Austriei, a dispărut după câteva zile, fără a i se mai da de urmă. Se zice, că așa pedepsește național-socialismul pe adversarii săi. Să fie oare adevărat? Ne îndoim, mai ales fiind vorba de un Episcop.

### Consiliul eparhial ort. rom. Cluj.

Nr. 3291/1938.

**Al 53-lea ajutor din „Fondul de ajutorare preoțesc”** al Eparhiei noastre s'a acordat preotului Iuliu Suciava din Prundul Bărgăului prot. Bistrița, în sumă de 15.450 Lei pentru cazul de moarte al fie iertatei sale soții Lucreția, decedată la 14 Martie a. c.

Cluj, la 27 Aprilie 1938.

Consiliul eparhial.

Nr. 3421/1938.

### Comunicat.

Comisia monumentelor istorice cu adresa Nr. 719 ne îndrumă să provocăm parohiile să nu mai îngroape morții lângă biserică. În viitor morimintele trebuie să fie cel puțin la zece metri departe de zidul bisericii. Aducem aceasta la cunoștința preoților noștri spre conformare.

Cluj, la 29 Aprilie 1938.

Consiliul eparhial.

Parohia ort. română Susenii-Bărgăului, județul Năsăud.

Nr. 51/1938.

(20) 1—3

### CONCURS

Pentru ocuparea postului de *cantor bisericesc* din parohia ort. română *Susenii-Bărgăului*, prot. Bistriței în virtutea ordinului Venerabilului Consiliu Eparhial Cluj Nr. 1874 din 12 Martie a. c. se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea”.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele statorite de consiliul parohial în ședința sa din 24 Februarie 1929.

Candidații își vor înainta cererea însoțită de „Diploma” de cantor în termenul sus indicat oficiului prot. ort. rom. Bistrița.

Susenii-Bărgăului, la 14 Aprilie 1938.

Oficiul parohial în înțelegere cu Oficiul prot. ort. rom. Bistrița.

N. Cristea, paroh.

Protopopiatul ortodox român Unguraș

Nr. 187—1938

(21) 1—3

### CONCURS

Pentru întregirea postului II de preot din parohia *Bălan* protopopiatul Unguraș, se publică concurs, cu termen de 20 zile dela 1-a apariție în „Renașterea”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salarul dela Stat.
2. 11 jughăre sesiune.
3. O zi de lucru, dela fiecare fum.
4. Casă cu dependințe și grădină.

Candidații își vor înainta cererile de concurs potrivit legii în termenul deschis, și cu încuviințarea subsemnatului se vor putea prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu credincioșii. În candidație însă fără învoirea P. S. Episcop nu vor putea fi luați.

Unguraș, la 27 Aprilie 1938.

Consiliul Parohial din Bălan în înțelegere cu Oficiul protopopesc al tractului Unguraș.

Joi! Ghiurițan, protopop.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.